

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 21/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Olav Stake

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 13. juni 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i
anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i kontingent ████████ og ██████ i ████████ og ██████.

Skadelidte er født og oppvokst i ████████. Han har en 11 år eldre bror og en 7 år eldre søster. Faren var anleggsarbeider og var mye på farten under skadelidtes oppvekst. Moren var hjemmeværende de første 3 årene etter at skadelidte ble født. I 6-årsalderen fikk skadelidte et kraniebrudd etter et fall fra et tre. Skaden gikk helt inn til hjernevevet, uten at hjernevev ble knust. Fra 5. klasse skal skadelidtes skolegang ha vært preget av konflikt med skolen og særlig klasseforstanderen til skadelidte. Dette skal ha ført til omfattende fravær og det ble forsøkt ulike tiltak fra skole, barnevern og psykisk helsevern. Etterhvert fikk skadelidte et sammenbrudd pga. situasjonen på skolen, og ble sengeliggende i tre uker. Etter dette kom han ikke tilbake i en normal skolesituasjon. Han fullførte 9. klasse på ██████████. Problemene i tiden fra 5. klasse og frem til avsluttet 9. klasse er i stor grad forstått som mulig følge av hodeskaden fra barndommen. Det er ikke registrert noen spesielle mentale problemer før problemene som dukket opp i 5. klasse.

Etter skolegang, ville skadelidte bli agronom, og var et halvt år i praksis. Han gav opp det, og jobbet som fabrikkarbeider og anleggsarbeider frem til militærtjenesten. Han gikk også på hundeskolen.

Skadelidte bodde sammen med foreldrene så lenge de levde, og overtok barndomshjemmet da de døde. Han hadde en samboer fra 1986 til 1987, og har en sønn fra dette forholdet. Han har hatt kontakt med sønnen opp gjennom årene. Fra 1990 til 1993 hadde skadelidte igjen et samboerforhold, og i 2004 giftet han seg med en annen kvinne. Han er nå separert fra henne.

Etter den første tjenesten begynte skadelidte å jobbe på ██████████ som ██████████, samtidig som han gikk på ██████████. Han dro på ny ut i tjeneste i ██████████. Etter tjenesten fortsatte han å jobbe på ██████████. Han bodde hjemme og det var problemer i familien. Skadelidte mener at vanskene startet for fullt i løpet av det første året etter tjeneste. Skadelidte falt etterhvert ut av arbeid, og ble i 1983 uføretrygdet.

Statens pensjonskasse (SPK) har i tidligere vedtak blitt tilkjent skadelidte kr. 259.824 i billighetserstatning etter forskrift nr. 1563 av 12.02.2004.

I forbindelse med krav etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning nr. 1768 av 22.12.09, er det blitt innhentet spesialisterklæring datert 27. august 2011 fra psykiater Carl-Ivar Dahl. Erklæringen er avgitt etter det særskilte mandatet utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Dahl konkluderer med at skadelidte hadde en sannsynlig sårbarhet, men at dersom han ikke hadde blitt traumatisert i tjenesten så ville skadelidte hatt muligheter for videre arbeidsfunksjon.

I vedtak av 20. februar 2012 fikk skadelidte innvilget full kompensasjon etter ordningen del I, kompensasjon tilsvarende 35 G. I vedtak av 3. desember 2014 ble skadelidte tilkjent 50 % kompensasjon etter ordningens del II, kompensasjon tilsvarende 65 G. Advokat Olav Stake har

påklaget avslaget under den særskilte kompensasjonsordningen på vegne av skadelidte i klage av 9. januar 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte møtte for nemnda sammen med sin advokat. SPK var også tilstede i møtet.

2. Nemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til uførhet. I den sammenheng presiseres det at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningskravet.

Det er lagt til grunn som uomtvistet at skadelidte er påført en psykisk belastningslidelse. Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at den psykiske belastningsskaden er årsak til skadelidtes ervervsmessige uførhet. Dersom staten hevder at skadelidte uansett ville blitt helt eller delvis ufør om tjenesten tenkes bort, er det staten som har bevisbyrden for dette. Det vises i den forbindelse til Rt. 1999 s. 1473.

SPKs vedtak bygger på at tjenesten ikke er årsak til hele skadelidtes uførhet. SPK hevder at skadelidtes uansett ville ha blitt helt eller delvis ufør om tjenesten tenkes bort.

Spørsmålet i saken slik det fremstår for nemnda, er om det er tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte uansett ville vært delvis ervervsmessig ufør dersom tjenesten tenkes borte.

Konklusjonen i spesialisterklæring datert 27. august 2011 fra psykiater Carl-Ivar Dahl hitsettes:

«Hans mange dysfunksjonelle reaksjoner gjennom skoletiden hadde med sikkerhet sammensatt bakgrunn. Han hadde de fysiske traumene i sin historie, og hans hjemmesituasjon var komplisert. Men det synes ikke å ha hatt en vesentlig innflytelse på hans liv og adferd før konflikten med skolen (...) Selv om en kan postulere en sannsynlig sårbarhet hos søkeren, synes det etter gjennomgang av hans historie rimelig realistisk å anta at han ville kunne ha hatt muligheter for videre arbeidsfunksjon, hvis han ikke hadde blitt traumatisert under sin [redacted]-tjeneste. Både tidsmessig og symptommessig viste hans initiale reaksjoner en tydelig PTSD-profil. Dette symptombilde er den dag i dag så tilstedeværende at det fortsatt gir grunnlag for samme diagnose. På grunnlag av denne vurderingen konkluderes det med at det er overveiende sannsynlig at den aktuelle arbeidsuførheten primært må oppfattes å ha sin årsak i traumeskadene knyttet til tjenestegjøringen i [redacted] (Sannsynlighet over 50 %)».

Nemnda stiller spørsmål ved den sakkyndige Dahls vurdering av at skadelidtes arbeidsuførhet har sin årsak i tjenesten i [redacted]. I sin spesialisterklæring viser Dahl til skademelding datert 19. november 1980 til Rikstrygdeverket. I skademeldingen fremkommer det at skadelidtes problemer under og i etterkant av tjenesten, tilsvarer de problemer han har hatt før tjenesten. Det foreligger således tidsnær dokumentasjon som tilsier at skadelidtes problemer etter

tjenesten, sammenfaller med skadelidtes problemer forut for tjenesten. Det vises i den sammenheng også til den omfattende og detaljerte dokumentasjonen som foreligger omkring skadelidtes omfattende problemer fra 5. klasse i barneskolen og fremover. Det vises videre til skadelidtes søknad om og den senere godkjenning som ung ufør. Forklaringer og nedtegnelser avgitt i umiddelbar tilknytning til de konkrete hendelser og uavhengig av bindinger til parter, eller før tvist har oppstått, er særlig viktig ved bevisbedømmelsen.

Når det gjelder betydningen av tidsnære bevis, viser nemnda til Rt. 2005 s. 1050 avsnitt 26 følgende, hvor Høyesterett uttaler:

«Jeg skal deretter si noe generelt om bevisbedømmelsen i saker av denne karakter, før jeg går inn i den konkrete vurdering av bevisene i saken. Når bevis, fortrinnsvis forklaringer eller nedtegnelser fra involverte personer, trekker i forskjellig retning, er det viktig å være klar over at bevis vil kunne ha ulik kvalitet og vekt, jf. Rt-1998-1565 på side 1570. Det heter her:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det som oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf. her - om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde - Rt-1995-821.»

Det er typisk for denne saken at det foreligger få bevis som er blitt til før tragedien var et faktum. Det foreligger også få bevis fra den nærmeste tiden etter at sykdommen hadde utviklet seg til eklampsi, og som er upåvirket av de implisertes nærhet til begivenhetsutviklingen. Denne nærhet har naturlig nok en tendens til å farge disse personers fremstilling av saken, det være seg den syke selv, familie eller helsepersonell som kan komme i en ansvarsposisjon.

På denne generelle bakgrunn legger jeg, på samme måte som tingretten, særlig stor vekt på jordmors nedtegnelser i journalen samme dag som hun hadde vært på hjemmebesøk hos A. For meg har det også betydning hva ambulanspersonell og sykehuspersonale har notert dagen etterpå, på grunnlag av hva de observerte eller eventuelt fikk meddelt av den syke selv.

Jeg finner her grunn til å presisere at når flere av konklusjonene til den sakkyndige professor Haram ikke følges, er det fordi de bygger på en stillingtagen til hendelsesforløpet som etter min mening følger av en annen bevisbedømmelse enn den jeg - etter de nettopp refererte retningslinjene - finner riktig. Jeg viser her også til tingrettens dom, side 24».

Under henvisning til disse bevisbedømmelsesprinsipper, tillegger nemnda de tidsnære nedtegnelser foretatt i nær tid etter tjenesten i [REDACTED] betydelig vekt. Disse beskriver at skadelidtes avvikende adferd og problemer i etterkant av tjenesten, sammenfaller med de symptomer skadelidte hadde forut for tjenesten. Etter nemndas syn gir dette sterke holdepunkter for at skadelidte ikke ville klart å stå i arbeid dersom tjenesten tenkes borte. Nemnda viser i denne forbindelse også til at det i Folketrygdens vurdering av om skadelidte oppfyller vilkårene for ung ufør, datert 30. september 1997, fremgår at skadelidte allerede i ungdomsskolealder hadde fått så store problemer at han ikke ville klart å skaffe seg inntekt ved vanlig arbeid. Ut fra den foreliggende bevissituasjon, fremstår det som overveiende sannsynlig at skadelidtes problemer forut for tjenesten, som i hovedsak tidligere er vurdert å ha

sammenheng med hans hodeskade, ville hatt betydning for hans ervervsmessige uførhet også om tjenesten tenkes borte. Dette underbygges av at skadelidte i sin søknad om å bli vurdert som ung ufør, selv fremholdt at det er hans hodeskade er årsaken til at han har lite yrkeserfaring og at han har opparbeidet seg lite pensjonspoeng, samt at han har gått arbeidsledig over lengre perioder.

Advokat Stake har fremsendt en rapport datert 24. august 2015, fra spesialist i klinisk nevropsykologi, Svein Stubrud, hvor det fremgår at testresultatene ikke gir grunnlag for å konkludere med at skadelidte har kognitiv svikt som kan forstås ut ifra at det foreligger hjerneskade.

Etter nemndas syn kan det som fremgår av den fremsendte rapporten fra psykiater Svein Stubrud, ikke endre på at skadelidtes tidligere problemer må antas å ha hatt betydning for hans ervervsmessige uførhet. Dette er godt dokumentert i den foreliggende dokumentasjonen.

Nemnda mener etter dette at det er sannsynliggjort at skadelidte ville ha blitt delvis ervervsmessig ufør med minst 50 % også om tjenesten tenkes borte. Skadelidte har derfor ikke krav på ytterligere kompensasjon etter forskriften. SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste.

For klageomgangen har advokat Stake fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 45.625,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 18,25 timer til forberedelse og fremmøte. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

I tillegg er det fremmet krav om dekning av reiseutgifter for advokaten, som knytter seg til 200 km kjøring med bil, samt 200,- kr i parkering. I utgangspunktet vil det være NAVs satser for kjøregodtgjørelse som anses som rimelig og nødvendige etter forskriften. Dette er i tråd med praksisen hos SPK. Det gir en godtgjørelse per km med kr. 2,50.

For fremmøte i nemnda dekkes derfor advokatens reiseutgifter med kr. 700,-.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Utgifter til juridisk bistand i klagebehandlingen dekkes med kr. 45.625,- inkl. mva. I tillegg kommer dekning av advokatens reiseutgifter med kr. 700,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. juli 2016

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda